

**Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору
Національної академії наук України**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ІТГІП НАН України
від «30» серпня 2024 року (протокол № 8)

Наказ ІТГІП НАН України № 34-с
від «30» серпня 2024 року

Директор О.М.Трофимчук

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
В ІНСТИТУТІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ І ГЛОБАЛЬНОГО
ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ НАН УКРАЇНИ**

ПЛАН

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
2. УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
3. СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
4. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
5. ПРИЙОМ, ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ І ПЕРЕВЕДЕННЯ ОСІБ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ В ІТГПІ НАНУ
6. АКАДЕМІЧНІ СВОБОДИ, ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ
7. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
8. ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Інституті телекомунікацій глобального інформаційного простору НАН України (далі - Положення) є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти і регулює організацію освітнього процесу у Інституті телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України (далі ІТГП НАН України).

Освітній процес у ІТГП НАН України - це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що проводиться в ІТГП НАН України через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Нормативно-правовою базою організації освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в ІТГП НАН України є: Конституція України, Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження національної рамки кваліфікацій», інші нормативно-правові акти з питань освіти, Статут ІТГП НАН України, внутрішні інструкції, положення, якими регулюється освітній процес у ІТГП НАН України.

Основні терміни та поняття

Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та правил, які забезпечують чесність, довіру, повагу й відповідальність у навчанні та науковій діяльності. В Україні вона визначена Законом «Про освіту» та обов'язкова для всіх: студентів, аспірантів, науковців, викладачів і адміністрації.

Академічна мобільність — це можливість учасників освітнього процесу (здобувачів освіти, викладачів, науковців) тимчасово навчатися, стажуватися, проводити дослідження або викладати в іншому закладі освіти чи науковій установі в Україні або за кордоном, з подальшим зарахуванням результатів навчання чи роботи в основній установі.

Академічна свобода - це гарантоване законом право учасників освітнього процесу вільно обирати зміст, форми, методи навчання, викладання та наукової діяльності, висловлювати наукові думки й здійснювати дослідження без зовнішнього тиску чи примусу, у межах етичних та правових норм.

Акредитація освітньої програми - це процедура офіційного визнання відповідності освітньої програми встановленим стандартам освіти, що підтверджує її якість і дає право закладу освіти здійснювати підготовку здобувачів за цією програмою.

Вища освіта — це рівень освіти, що здобувається у закладах вищої освіти і передбачає поглиблену теоретичну та практичну підготовку особи, розвиток її інтелектуальних і професійних компетентностей, необхідних для здобуття кваліфікації та здійснення професійної діяльності.

Галузь знань — це сукупність споріднених напрямів та спеціальностей, що об'єднують певний сегмент науки чи професійної діяльності і використовуються

для класифікації освітніх програм та підготовки фахівців.

Гарант освітньої програми — це відповідальна особа, яка забезпечує розроблення, якість, оновлення та реалізацію освітньої програми, координує роботу викладачів і гарантує відповідність програми стандартам освіти та вимогам акредитації.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ECTS) — це стандартизована система обліку навчального навантаження та результатів навчання, яка дозволяє порівнювати, зараховувати й переносити кредити між закладами освіти в Україні та країнах Європейського простору вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти — це особи, які навчаються у закладі вищої освіти за певною освітньою програмою з метою отримання ступеня вищої освіти.

Кваліфікація - це офіційно визнаний рівень знань, умінь, професійних та загальних компетентностей особи, здобутих у процесі навчання та/або професійної діяльності, який підтверджує її здатність виконувати комплекс завдань та обов'язків у межах певної спеціальності або професійного напрямку.

Визнання кваліфікації підтверджується відповідним документом про освіту або іншими засвідчувальними документами згідно із законодавством України.

Ліцензування - у сфері освіти означає офіційне підтвердження державою спроможності закладу забезпечити виконання вимог стандартів освіти, кадрових, наукових, матеріально-технічних та інших умов для провадження освітньої діяльності за певним рівнем та спеціальністю.

Науковець — працівник Інституту, який має вищу освіту та проводить фундаментальні або прикладні наукові дослідження і отримує наукові результати.

Освітня діяльність - це діяльність суб'єктів освітньої системи, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу, що включає навчання, науково-методичне забезпечення, оцінювання результатів навчання та створення умов для набуття здобувачами освіти компетентностей відповідно до стандартів освіти.

Освітньо-наукова програма - це комплекс освітніх компонентів, наукових досліджень, вимог та процедур, спрямованих на забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії відповідно до стандартів вищої освіти.

Освітній процес - це система організованої діяльності учасників освітнього процесу, спрямована на формування і розвиток компетентностей здобувачів освіти шляхом навчання, наукових досліджень, виховання, професійної підготовки, оцінювання результатів навчання та забезпечення умов для особистісного і професійного розвитку.

Особа з особливими освітніми потребами — особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти.

Програмні компетентності - це інтегровані характеристики знань, умінь, навичок, способів мислення, цінностей та інших особистісних якостей, якими повинен володіти здобувач освіти після успішного виконання освітньо-наукової програми.

Програмні результати навчання - це сукупність знань, умінь, навичок, способів діяльності та інших компетентностей, яких здобувач освіти повинен набути після успішного виконання освітньо-наукової програми.

Результати навчання - це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності й інші компетентності, набуті здобувачем освіти у процесі навчання, що

підтверджуються оцінюванням та дозволяють виконувати професійні й наукові завдання певного рівня складності.

Спеціальність - це предметна область професійної та/або наукової діяльності, що характеризується єдиним об'єктом вивчення, методами, інструментами, завданнями й компетентностями, визначеними стандартами вищої освіти.

Якість вищої освіти - це рівень досягнення здобувачами освіти визначених стандартами вищої освіти результатів навчання, а також відповідність освітнього процесу, кадрового, наукового, матеріально-технічного, інформаційного та методичного забезпечення вимогам законодавства, стандартів освіти та потребам здобувачів, роботодавців і суспільства.

Якість освітньої діяльності - це ступінь відповідності організації та реалізації освітнього процесу вимогам законодавства, стандартам освіти, ліцензійним умовам, а також забезпечення умов для формування в здобувачів освіти визначених компетентностей і досягнення запланованих результатів навчання.

Якість освітньої діяльності - це ступінь відповідності організації та реалізації освітнього процесу вимогам законодавства, стандартам освіти, ліцензійним умовам, а також здатності закладу забезпечити умови для формування в здобувачів освіти визначених компетентностей і досягнення запланованих результатів навчання.

2. ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Учасники освітнього процесу

Учасниками освітнього процесу в Інституті телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України (далі – Інститут) є особи та органи, які здійснюють, забезпечують або беруть участь у організації, реалізації та супроводі освітньої діяльності в межах освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії.

Статус, права та обов'язки учасників освітнього процесу визначаються Законом України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту», Статутом Інституту та цією Освітньо-науковою програмою.

Категорії учасників освітнього процесу

Здобувачі освіти

До здобувачів освіти належать:

аспіранти, які виконують освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії; докторанти (у разі їх підготовки); особи, які навчаються за індивідуальними освітньо-науковими програмами; інші особи, допущені до здобуття окремих освітніх компонентів (за рішенням Інституту).

Науково-педагогічні та наукові працівники

До цієї категорії належать:

- наукові керівники та наукові консультанти;
- наукові співробітники, старші, провідні та головні наукові співробітники;
- працівники Інституту, що забезпечують викладання, проведення наукових занять, консультацій, семінарів та інших форм навчальної діяльності;
- фахівці, залучені до навчально-методичної та дослідницької роботи в межах ОНП.

Керівні органи та адміністрація Інституту

До керівних учасників освітнього процесу належать:

- директор Інституту;
- заступник директора з наукової роботи, відповідальні за науковий та науково-організаційний напрям;
- учений секретар Інституту;
- керівники наукових відділів.

Органи управління освітнім процесом

До органів управління освітнім процесом належать:

- Вчена рада Інституту;
- відділ підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації (аспірантура/докторантура);
- приймальна комісія (в частині, що стосується прийому до аспірантури);
- комісія з питань етики та академічної доброчесності;
- разові або постійно діючі спеціалізовані вчені ради, утворені для захисту дисертацій.

Допоміжні служби та структурні підрозділи

До них належать:

- бібліотека та інформаційні служби;
- відділ кадрів (у частині формування документів аспірантів/докторантів);
- бухгалтерія (стипендії, фінансове забезпечення освітнього процесу);
- підрозділи, відповідальні за міжнародне співробітництво й академічну мобільність;
- адміністративно-господарські служби, що забезпечують матеріальні умови освітнього процесу.

Інші учасники освітнього процесу:

- офіційні опоненти та рецензенти дисертацій;
- зовнішні стейкхолдери (представники роботодавців, наукових установ, професійних спільнот), залучені до формування компетентностей, оцінювання якості освіти та акредитаційних процедур;
- запрошені викладачі та експерти.

Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, поваги, толерантності та професійної етики.

3. СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стандарти вищої освіти — це сукупність вимог до змісту та результатів навчання, обсягу освітньої програми, форм та засобів оцінювання, а також вимог до осіб, які здобувають вищу освіту на певному рівні та за певною спеціальністю.

Стандарти вищої освіти визначають:

- перелік компетентностей, якими має володіти здобувач освіти;
- програмні результати навчання, що підлягають досягненню;
- нормативний обсяг освітньої програми (кредити ECTS);
- обов'язкові форми атестації (іспит, атестація, захист дисертаційної роботи);
- вимоги до кадрового, матеріально-технічного та інформаційного

забезпечення освітнього процесу;

- особливості організації освітнього процесу на відповідному рівні;

Стандарти вищої освіти є обов'язковими для всіх закладів освіти та наукових установ, які здійснюють підготовку здобувачів певного рівня освіти і певної спеціальності.

Інститут на підставі освітньо-наукової програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає нормативний обсяг освітньої програми, перелік і тривалість освітніх компонентів, вимоги до наукової складової програми, форми поточного та підсумкового контролю, порядок атестації здобувачів освіти.

Навчальний план включає:

- обов'язкові освітні компоненти;
- вибіркові освітні компоненти;
- науково-дослідну складову;
- індивідуальний план наукової роботи здобувача;
- заходи з академічної мобільності (за наявності);
- форми контролю знань та атестації.

Навчальний план для кожної спеціальності затверджується Вченою радою Інституту.

Освітні компоненти навчального плану поділяються на:

- компоненти загальної підготовки;
- компоненти фахової підготовки;
- компоненти вільного вибору здобувача.

Вибіркова частина навчального плану становить не менше 25 відсотків від загальної кількості кредитів, передбачених для певного рівня вищої освіти. Зазначену частину навчального плану аспірант формує самостійно з переліку дисциплін за встановленою процедурою в Інституті.

Науково-дослідна складова становить основну частину освітньо-наукової програми, її обсяг у кредитах ECTS визначається програмою та відображає виконання кваліфікаційної наукової роботи (дисертації).

Основними формами реалізації наукової складової є:

- виконання досліджень за темою дисертації;
- підготовка та публікація наукових статей;
- апробація результатів на конференціях;
- проходження практик на базі наукових підрозділів;
- написання та подання дисертації до захисту.

Науково-дослідна складова включає виконання здобувачем індивідуального плану наукової роботи, підготовку дисертації, участь у наукових заходах, публікацію результатів досліджень.

Кожен здобувач освіти має індивідуальний навчальний план, який формується на основі освітньо-наукової програми та навчального плану, погоджується з науковим керівником та затверджується вченою радою ІТГП НАН України протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.

Робоча програма навчальної дисципліни — це нормативний документ освітньої програми, який визначає зміст, структуру, обсяг, організацію вивчення дисципліни, очікувані результати навчання, методи викладання та оцінювання, а

також ресурси, необхідні для її засвоєння.

Робоча програма навчальної дисципліни ухвалюється рішенням випускового відділу, затверджується директором та Вченою радою Інституту і обов'язково розміщується на офіційному сайті Інституту

4. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості ґрунтується на: Законі України «Про вищу освіту»; Стандартах і рекомендаціях із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG); Стандартах вищої освіти за відповідними рівнями та спеціальностями; внутрішніх положеннях закладу освіти (освітні програми, стандарти, регламенти, процедури); принципах академічної доброчесності.

Головна мета — постійне вдосконалення якості освітньої діяльності та освітніх програм, що забезпечує: відповідність освіти стандартам і вимогам ринку праці; формування компетентностей здобувачів; розвиток культури академічної доброчесності; підвищення довіри до результатів навчання, дипломів і наукової діяльності; забезпечення ефективного управління якістю на всіх рівнях.

Система внутрішнього забезпечення якості базується на таких принципах:

- прозорість і відкритість - чіткі та доступні правила, оприлюднені процедури, зрозумілі критерії оцінювання;
- відповідальність;
- академічна доброчесність - чесність, недопущення фальсифікацій, плагіату й корупції;
- варіативність і гнучкість у реалізації освітніх програм;
- об'єктивність оцінок і суджень;
- студентоцентроване навчання - фокус на результатах освіти та потребах здобувача, підтримка індивідуальних освітніх траєкторій;
- постійне вдосконалення - регулярний аналіз, оновлення й поліпшення освітніх програм, процесів і ресурсів;
- партнерство та участь стейкгольдерів.

Реалізація системи (через що вона працює):

- постійне оновлення і удосконалення навчально-методичного забезпечення;
- регулярний перегляд освітніх програм;
- опитування здобувачів, випускників, роботодавців;
- аналіз успішності та результатів навчання;
- моніторинг кар'єрних траєкторій випускників;
- експертиза навчальних матеріалів;
- упровадження інноваційних технологій і підходів;
- неперервне підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу;
- забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації

Оцінювання викладання та професійного розвитку викладачів:

- внутрішній аудит якості викладання;
- методична підтримка та тренінги;

- вимоги до підвищення кваліфікації.

Забезпечення ресурсів: матеріально-технічних; інформаційних (БД, програмне забезпечення); кадрових.

Процедури академічної доброчесності: виявлення порушень; розгляд скарг; санкції та профілактика.

Внутрішній контроль і самооцінювання: щорічні звіти про якість; аналіз ефективності системи; підготовка до акредитацій НАЗЯВО.

Усі учасники освітнього процесу мають дотримуватись Етичного кодексу вченого.

5. ПРИЙОМ, ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ І ПЕРЕВЕДЕННЯ

Правила прийому на навчання до Інституту розробляються на підставі Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти, затвердженого Міністерством освіти і науки. Вчена рада інституту затверджує Правила прийому, які оприлюднюються на офіційному веб-сайті Інституту.

Права і обов'язки осіб, які навчаються в Інституті

Особи, які навчаються в Інституті, мають право на:

- безпечні та нешкідливі умови навчання, праці й побуту;
- безоплатне користування бібліотеками, інформаційними фондами, навчальною та науковою базами Інституту в межах опанування обраної освітньої програми;
- користування виробничою, культурно-освітньою, побутовою базами Інституту в порядку, передбаченому Статутом Інституту;
- забезпечення гуртожитком та цілодобовим доступом до нього на строк навчання у порядку, встановленому законодавством;
- участь у науково-дослідних, дослідно-конструкторських роботах, конференціях, симпозіумах, конкурсах; представлення своїх робіт для публікації;
- участь у заходах з освітньої, наукової, науково-дослідної, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку;
- участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення;
- участь у громадських об'єднаннях, діяльності органів громадського самоврядування Інституту;
- вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів;
- академічну мобільність, зокрема міжнародну;
- отримання соціальної допомоги у випадках, встановлених законодавством;
- зарахування до страхового стажу відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" періодів навчання на денній формі навчання в аспірантурі, докторантурі, за умови добровільної сплати страхових внесків;
- академічну та соціальну відпустку відповідно до законодавства;

- участь у формуванні індивідуального навчального плану;
- трудову діяльність у поза навчальний час відповідно до законодавства;
- захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства;
- отримання стипендій особами, які навчаються в Інституті за денною формою за рахунок коштів місцевого бюджету, у встановленому законодавством порядку.

Особи, які навчаються в інституті зобов'язані:

- дотримуватися вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- виконувати вимоги освітньої (наукової) програми, індивідуального навчального плану, дотримуючись академічної доброчесності та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання;
- виконувати вимоги навчального плану в терміни, визначені графіком організації навчального процесу;
- відвідувати заняття відповідно до навчального плану та розкладу занять; своєчасно інформувати відділ аспірантури у випадках неможливості через поважні причини відвідувати заняття, складати (перескладати) екзамени, заліки, контрольні роботи та ін.;
- дбайливо та охайно ставитись до майна Інституту (приміщень, меблів, обладнання, інвентарю, навчальних посібників, книжок, приладів тощо), а в разі спричинення матеріальних збитків відшкодовувати їх; забороняється без дозволу відповідальних осіб виносити речі, обладнання з лабораторій, навчальних та інших приміщень.

Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення аспірантів.

Порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, а також порядок надання їм академічної відпустки визначаються положенням, затвердженим Міністерством освіти і науки України-ш, та здійснюється відповідно до статті 46 Закону України «Про вищу освіту».

Підставами для відрахування здобувача є:

- завершення навчання за відповідною освітню-науковою програмою;
- власне бажання;
- переведення до іншого навчального закладу;
- невиконання індивідуальною навчального плану;
- нерозпочате аспірантом навчання після зарахування протягом десяти днів за відсутності поважних причин;
- порушення умов договору (контракту), укладеного між Інститутом та особою, яка навчається, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання;
- інші випадки, передбачені законодавством.

Відрахування аспірантів здійснюється наказом директора за поданням відділу аспірантури.

Особа, відрахована з Інституту до завершення навчання за освітньою

програмою, отримує академічну довідку, що містить інформацію про результати навчання, назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів.

Переривання та поновлення навчання.

Здобувач вищої освіти має право на перерву в навчанні (академічну відпустку) у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу й у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо). Навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (зокрема, іноземних держав) може бути підставою для перерви у навчанні, якщо інше не передбачено міжнародними актами чи договорами між вищими навчальними закладами.

Особа, відрахована з Інституту до завершення навчання за відповідною освітньою програмою, має право на поновлення на навчання в межах ліцензованого обсягу Інституту

Переведення аспірантів.

На наступний курс навчання в межах відповідної освітньої програми наказом директора переводяться аспіранти, які повністю виконали вимоги навчального плану певного курсу, успішно склали всі екзамени і заліки.

У випадку тривалої хвороби в період заліково-екзаменаційної сесії та канікул за наявності відповідних документів окремим аспірантам може бути встановлений індивідуальний графік складання екзаменів тривалістю не більше місяця після початку наступного семестру.

Якщо цей термін є недостатнім для виконання індивідуального графіка, розглядається питання щодо надання академічної відпустки або призначення повторного курсу навчання.

6. ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ

Права науково-педагогічних та наукових працівників Інституту

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту мають право на:

- академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом;
- академічну мобільність для провадження професійної діяльності;
- захист професійної честі та гідності;
- участь в управлінні Інститутом, зокрема обирати та бути обраним членом профспілкового комітету колективу, Вченої ради Інституту;
- обрання методів і засобів навчання, що забезпечують високу якість освітнього процесу;
- забезпечення створення відповідних умов праці, підвищення свого професійного рівня, організацію відпочинку та побуту, встановлених законодавством, нормативними актами Інституту, умовами індивідуального трудового договору та колективного договору;
- безоплатне користування бібліотечними, інформаційними ресурсами, послугами навчальних, наукових, спортивних, культурно-освітніх підрозділів Інституту;
- захист права інтелектуальної власності.

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту також мають інші права,

передбачені законодавством і Статутом Інституту.

Академічні свободи науково-педагогічних та наукових працівників Інституту

Академічна свобода є суттєвою передумовою тих освітніх, науково-дослідних, управлінських та обслуговуючих функцій, які покладаються на Інститут.

Свобода в науковій і викладацькій діяльності є основним принципом Інститутського життя, а Інститут, у межах своєї компетенції, гарантує її дотримання і реалізацію.

В Інституті забезпечуються такі академічні свободи:

- наукова творчість є фундаментальним правом кожного працівника;
- будь-яке наукове дослідження вільне від прихованого чи відкритого репресивного впливу бюрократичних, політичних, релігійних та фінансових директив, зокрема від адміністрації Інституту;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі теми дослідження, методів дослідження; власних міркувань і наявності різних думок щодо одержаних наукових результатів; у виборі місця здійснення наукової діяльності, яке обирається ним, виходячи із доцільності для дослідження;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі способів та засобів представлення результатів дослідження, мають право і рівний доступ до засобів та джерел інформації.

Обов'язки науково-педагогічних та наукових працівників

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту зобов'язані:

- забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми зі спеціальності;
- дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються в Інституті;
- формувати у здобувачів критичне мислення, креативність, ініціативність і підприємливість, навички самопізнання, самоосвіти тощо;
- дотримуватися Статуту Інституту, законів України, нормативно-правових актів;
- Дотримуватися в освітньому процесі та науковій діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти третього рівня.

7. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Організація освітнього процесу — це система дій, правил і процедур, що забезпечують планування, реалізацію та контроль навчальної діяльності здобувачів освіти відповідно до освітніх програм, стандартів освіти й внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

Форми навчання

Навчання в аспірантурі ІТГП НАН України здійснюється за такими формами:

- очна (денна, вечірня);
- поза аспірантурою

Денна — форма навчання, яка є основною формою здобуття певного рівня освіти з відривом від виробництва.

Вечірня — форма здобуття певного рівня освіти без відриву від виробництва, але з наявністю відповідної кількості аудиторних годин переважно у вечірній час.

Поза аспірантурою — особи, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність в ІТГП НАНУ, що є основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в ІТГП НАНУ без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці.

Такі особи прикріплюються строком до п'яти років до аспірантури інституту. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає повне та успішне виконання відповідної освітньо-наукової програми та навчального плану аспірантури із затвердженням індивідуальним планом та індивідуальним планом наукової роботи та публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

До заліків та екзаменів не допускаються здобувачі, які не з'явилися на сесію або були відсутні на заняттях без поважних причин. Рішення щодо допуску до здачі встановлених форм контролю приймає директор.

Основною формою роботи здобувача над засвоєнням навчального матеріалу є виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань.

Види навчальних занять

Освітній процес у ІТГП НАН України здійснюється за такими формами:

- лекції;
- семінарське заняття;
- самостійна робота;
- педагогічна практика;
- контрольні заходи.

Лекція — це форма навчального заняття, під час якої викладач систематично, логічно та науково обґрунтовано викладає теоретичний матеріал, розкриває основні положення, закономірності, методи та концепції навчальної дисципліни, формуючи в здобувачів базові знання та орієнтири для подальшого самостійного опрацювання теми.

Лекції проводяться науково-педагогічними співробітниками Інституту, як правило, докторами та кандидатами наук, а також провідними науковцями та спеціалістами.

Науковий семінар — форма колективного, публічного обговорення наукової інформації для формування компетенцій здобувачів в об'ємі нових знань та методів, для оптимізації взаємодії за проектами і програмами, яка забезпечує умови для розвитку мислення через дискусію. Керує науковим семінаром провідний вчений, який активно і плідно працює в галузі науки. На розгляд учасників наукового семінару виносять декілька доповідей, для чого заздалегідь призначають доповідачів та опонентів. Науковий семінар проводиться з наданням матеріалів в доступі до початку семінару. У процесі обговорення доповіді призначаються опоненти з учасників семінару. Опоненти попередньо

ознайомлюються з доповідями, вивчають літературу за темою доповіді і дають розгорнуту аргументовану оцінку при обговоренні. У роботі наукових семінарів можуть брати участь здобувачі різних ступенів вищої освіти за різними спеціальностями, різних років навчання, які мають бажання поглибити опрацьований теоретичний матеріал, активізувати самостійність суджень, навчитися відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів. Метою наукового семінару є оволодіння фундаментальними знаннями, розвиток логічного мислення, формування переконання, оволодіння культурою толерантності, активізація соціального становлення особистості майбутнього науковця.

Самостійна робота здобувача є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від навчальних занять час і включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до лекцій та інших видів навчальних занять, виконання індивідуальних завдань, підготовку кваліфікаційної роботи, науково-дослідну роботу тощо. Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни (освітнього компонента) визначається відповідною робочою програмою. Для організації самостійної роботи здобувача з використанням складного обладнання, установок, інформаційних систем з боку працівників інституту, в межах їх робочого часу, забезпечується можливість одержання необхідної консультації або допомоги. Навчальний матеріал, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни (освітнього компонента) для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, що вивчався під час проведення навчальних (аудиторних) занять.

Педагогічна практика є частиною навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії та видом практичної діяльності здобувачів із здійснення навчально-виховного процесу у вищій школі, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу, здобуття вмінь і навиків практичної викладацької діяльності.

У процесі проходження педагогічної практики аспіранти повинні оволодіти основами наукової та навчально-методичної роботи: навиками структурування та психологічно грамотного перетворення наукових знань в навчальний матеріал, систематизації навчальних та виховних задач; методами та засобами складання задач, вправ, тестів з різних тем, усного та письмового переказу предметного матеріалу, різноманітними освітніми технологіями.

Проходження педагогічної практики передбачається на другому році навчання для аспірантів очної форми і включає навчально-методичну роботу (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, відвідування консультацій) та аудиторне навантаження (проведення семінарів, практичних занять).

Під час відвідування занять викладачів відповідних дисциплін, аспіранти повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання навчальної діяльності.

Місце проходження практики, строки, її зміст та форма планується завідувачем випускового відділу та науковим керівником і відображається в індивідуальному навчальному плані. Аспіранти проходять педагогічну практику у відокремлених інститутах, коледжах, училищах, з наступним поданням звіту про практику та розгорнутої характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики.

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики аспіранта покладається на завідувача випускаючого відділу, за якою закріплений аспірант.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану практики аспіранта здійснюється його науковим керівником, який:

- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики (в індивідуальному навчальному плані зазначаються дати проведення занять, академічна група, тема, вид занять);
- затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального планування роботи аспіранта;
- визначає дисципліни, навчальні групи для проведення педагогічної практики на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр» або «молодший спеціаліст»;
- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчально-викладацької діяльності аспіранта;
- контролює роботу практиканта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживає заходів щодо ліквідації недоліків в організації практики;
- готує відгук про проходження практики.

Звіт за результатами проходження педагогічної практики аспірантом заслуховується на засіданні відповідного випускаючого відділу. Звіт про практику зберігається в особовій справі аспіранта і розглядається під час його звіту за навчальний рік.

Контроль результатів навчання

Система оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти, апеляція результатів підсумкового контролю, атестація здобувачів вищої освіти, навчальний час, графік навчального процесу, розклад аудиторних занять, залікових та екзаменаційних сесій визначається Положенням про оцінювання результатів навчання аспірантів в Інституті телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України, Положенням про атестацію докторів філософії, Положенням про навчальний план.

Докторантура

З метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та/або для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук особа має право вступити до докторантури інституту. Докторантура з відповідної наукової спеціальності за галуззю науки відкривається за рішенням вченої ради закладу, що затверджується наказом директора інституту, за умов наявності трьох штатних працівників – докторів наук, які мають наукову кваліфікацію, що відповідає цій науковій спеціальності.

Кваліфікація особи, що відповідає спеціальності, з якої відкрито докторантуру, визначається за такими критеріями:

Наявність у особи документа про присудження ступеня доктора наук з відповідної галузі знань (науки) та/або спеціальності або присвоєння вченого звання професора за відповідною кафедрою (спеціальністю).

Наявність за останні п'ять років не менше п'яти наукових публікацій, до яких зараховуються:

- не менше однієї статті у періодичному виданні, включеному до наукометричних баз даних Scopus або Web of Science Core Collection;
- статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України;
- монографії або їх розділи;
- не більше двох патентів на винахід;
- участь у підготовці наукових кадрів, що підтверджується видачою здобувачеві документа про присудження відповідного наукового ступеня; міжнародних наукових проектах або залучення до міжнародної експертизи дисертацій; експертизи; атестації наукових кадрів як офіційного опонента або члена спеціалізованої вченої ради, або члена експертної ради з питань проведення експертизи дисертацій.

Наявність підстав для відкриття докторантури перевіряється державним (регіональним) замовником під час проведення конкурсу на розміщення державного (регіонального) замовлення.

Порядок прийому, перелік та строк подання документів, необхідних для вступу до докторантури, визначаються в Правилах прийому, затверджених вченою радою та оприлюднених на офіційному сайті інституту.

Прийом до закладу для підготовки в докторантурі здійснюється з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною науковою спеціальністю мають ступінь доктора філософії (науковий ступінь кандидата наук), наукові досягнення, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, та не менше половини наукових публікацій за темою дисертації від кількості, визначеної МОН, що відповідають вимогам, встановленим МОН, у наукових періодичних виданнях за відповідним напрямом досліджень.

На здійснення наукового консультування роботою над дисертацією одного докторанта науковому консультанту щороку відводиться навантаження 50 годин на одного докторанта.

Протягом строку перебування в докторантурі докторант зобов'язаний захистити результати своїх наукових досягнень у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або наукової доповіді за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН, у спеціалізованій вченій раді. Здобувач ступеня доктора наук у дисертації (монографії, сукупності наукових робіт) повинен представити узагальнення самостійних досліджень стосовно актуальної наукової проблеми (групи проблем) у межах однієї або кількох галузей знань, результати яких забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення, є достовірними та пройшли широку апробацію. Перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук.

Особа, яка раніше проходила підготовку в докторантурі за державним замовленням, може повторно вступити до закладу для підготовки в докторантурі за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, відповідно до законодавства.

Особа може здобувати науковий ступінь доктора наук шляхом самостійної підготовки своїх наукових досягнень до захисту. У разі самостійної підготовки наукових досягнень до захисту науковий консультант не призначається.

Затвердження теми дисертації, отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації та атестація здобувача, який самостійно підготував наукові досягнення до захисту, спеціалізованою вченою радою з присудження наукового ступеня доктора наук закладу здійснюються відповідно до законодавства, що регулює присудження наукового ступеня доктора наук.

Неформальна освіта

Неформальна освіта – це організований освітній процес, який здійснюється поза межами формальної системи освіти та спрямований на набуття або розвиток компетентностей здобувачів освіти. Результати неформальної освіти можуть бути визнані Інститутом телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України відповідно до чинного законодавства.

Закон України «Про освіту» передбачає:

- можливість визнання результатів неформальної освіти в межах формальної;
- можливість зарахування частини результатів навчання, отриманих поза основною програмою (у тому числі за сертифікатами);
- використання неформальної освіти для розвитку програмних компетентностей аспірантів, зокрема в науково-дослідницькій, проєктній, цифровій та педагогічній діяльності.

До неформальної освіти належать тренінги, курси, семінари, вебінари, школи молодих учених, онлайн-курси, програми підвищення кваліфікації, сертифікаційні програми тощо. Участь здобувачів освіти в таких заходах може зараховуватися як складова індивідуальної освітньої траєкторії за умови підтвердження результатів навчання відповідними документами (сертифікатами) та їх відповідності програмним компетентностям і програмним результатам навчання ОНП.

Визнання результатів неформальної освіти здійснюється рішенням вченої ради Інституту за поданням гаранта освітньо-наукової програми та на підставі висновку про відповідність змісту заходу або курсу структурі та цілям ОНП.

Інститут сприяє участі здобувачів освіти у неформальній освіті, зокрема через діяльність Ради молодих учених, організацію внутрішніх тренінгів і семінарів, а також через співпрацю з іншими науковими установами та освітніми платформами.

У нашому Інституті неформальна освіта може застосовуватися:

- для підвищення кваліфікації аспірантів;
- як індивідуальна освітня траєкторія (сертифікований курс може бути зарахований рішенням вченої ради);

- як частина освітнього компонента ОНП (наприклад, курси з Python, наукових обчислень, академічного письма, кібербезпеки, робототехніки тощо);
- у рамках діяльності Ради молодих учених;
- під час участі у школах, тренінгах та воркшопах, які проводяться зовнішніми організаціями.

8. ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Планування освітнього процесу в Інституті телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015), вимог Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), а також нормативних документів НАН України.

Метою планування є забезпечення системності, наступності, прозорості та передбачуваності організації освітнього процесу, створення умов для набуття здобувачами компетентностей, визначених освітньо-науковими програмами (ОНП).

Планування освітнього процесу включає:

- розроблення та затвердження навчальних планів;
- складання робочих навчальних планів і календарних графіків;
- визначення навчального навантаження науково-педагогічних та наукових працівників;
- планування видів навчальних занять, практик, атестації та наукової складової;
- забезпечення можливостей вибіркової та академічної мобільності здобувачів.

Планування ґрунтується на таких документах:

- стандарт вищої освіти відповідної спеціальності;
- освітньо-наукова програма;
- навчальний план;
- положення Інституту щодо організації освітнього процесу, вибірових дисциплін, атестації та академічної мобільності;
- рекомендації НАЗЯВО щодо формування та моніторингу ОП

Основні елементи планування освітнього процесу

Навчальний план – базовий документ, що визначає структуру підготовки здобувачів, перелік обов’язкових та вибірових компонент, послідовність їх вивчення, форми контролю, графік освітнього процесу та загальний бюджет часу.

Робочий навчальний план складається щорічно, уточнює реалізацію навчального плану в межах конкретного навчального року та включає:

- перелік дисциплін, що викладаються у відповідних семестрах;
- формування груп (у тому числі для вибірових дисциплін);
- розклад занять;
- графік консультацій, поточного та підсумкового оцінювання.

Індивідуальний навчальний план містить:

- обов’язкові та вибірові освітні компоненти;

- графік виконання наукової роботи;
- план публікацій;
- план апробації результатів;
- заходи з академічної мобільності (за наявності).

Індивідуальний навчальний план повинен містити перелік дисциплін за вибором здобувача в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. При цьому аспіранти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із своїм науковим керівником та завідувачем випускового відділу.

Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі ІТГПІ НАН України, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність — на базі інших вищих навчальних закладів (наукових установ).

Аспірант має право змінювати свій індивідуальний навчальний план за погодженням із своїм науковим керівником у порядку, який затверджується вченою радою.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік укладається робочий навчальний план, що затверджується директором Інституту та доводиться до відома аспірантів.

Робочий навчальний план формується на підставі навчального плану на наступний навчальний рік з урахуванням замовлень аспірантів щодо вибіркових навчальних дисциплін.

Реалізація індивідуального навчального плану здобувача здійснюється у період часу, що не перевищує нормативний термін навчання. У разі переривання навчання нормативний термін навчання може відрізнятись від терміну, зазначеного у навчальному плані.

Відповідальним за виконання індивідуального навчального плану є здобувач вищої освіти.

Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання здобувачем відповідного ступеня і використовується для оцінювання успішності запланованої наукової роботи.

Відповідальним за набуття результатів навчання (компетентностей), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти, є науково-педагогічний працівник.

Контроль за виконанням індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти здійснює науковий керівник, керівник освітньо-наукової програми та відділ аспірантури і докторантури.

Порушення строків виконання індивідуального плану наукової роботи без поважних причин, передбачених законодавством, може бути підставою для ухвалення вченою радою інституту рішення про відрахування аспіранта або докторанта.

Робочий час викладача

Робочий час викладача (наукового, науково-педагогічного працівника), який забезпечує освітній процес підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, визначає тривалість, структуру та порядок обліку часу, необхідного для виконання посадових обов'язків відповідно до законодавства України, Статуту

ІТГІП НАН України та внутрішніх нормативних документів.

Робочий час викладача формується як сукупність навчальної, методичної, наукової, організаційної та виховної діяльності, спрямованої на реалізацію освітньо-наукових програм (ОНП).

Планування робочого часу викладачів здійснюється на поточний навчальний рік та зазначається в навчальному навантаженні за проведення лекцій.

Для організації планування навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи науково-педагогічних працівників в Інституті не пізніше ніж за два місяці до початку нового навчального року проводиться розрахунок навчального навантаження.

Структура робочого часу включає:

- навчальне навантаження (лекції, практичні, консультації, атестації тощо);
- методичну роботу (підготовка матеріалів, силабусів, розробка ОП, НП, навчальних планів);
- наукову діяльність, що забезпечує якість підготовки аспірантів;
- організаційну роботу (участь у радах, комісіях, засіданнях, експертизах);
- іншу роботу, передбачену посадовими інструкціями.

Конкретний обсяг навчального навантаження визначається щороку відповідним наказом директора на підставі робочого навчального плану.

Навчальне навантаження викладача.

До навчального навантаження викладача аспірантури належить:

- проведення лекційних занять;
- проведення практичних/семінарських занять;
- консультації аспірантів;
- участь у підсумковому та поточному контролі;
- керівництво індивідуальними навчальними планами;
- оцінювання здобувачів;
- керівництво педагогічною практикою (у разі її наявності в ОП).

Обсяги навчального навантаження визначаються навчальним планом та не можуть перевищувати норм, установлених НАН України.

Наукова діяльність викладача

Наукова робота є обов'язковою складовою робочого часу та включає:

- виконання наукових досліджень за темами ІТГІП НАН України;
- керівництво науковою роботою аспірантів;
- рецензування та експертизу матеріалів;
- підготовку публікацій;
- участь у конференціях.
- Обсяг часу на наукову діяльність не є фіксованим, але має забезпечувати належний рівень наукової продуктивності.

Методична робота

До методичної роботи входить:

- підготовка силабусів та робочих програм навчальних дисциплін;
- оновлення навчальних матеріалів відповідно до вимог НАЗЯВО;
- участь у розробленні освітньо-наукових програм;
- розроблення методичних рекомендацій;

- створення електронних навчальних ресурсів.

Методична робота є невід'ємною складовою формування якості освіти й обов'язковою для кожного викладача.

Організаційна діяльність

До організаційної діяльності належить:

- участь у роботі вченої ради;
- участь у комісіях (кваліфікаційних, атестаційних, акредитаційних);
- участь у засіданнях відділів та кафедр-партнерів;
- участь у внутрішніх процедурах забезпечення якості;
- організація освітніх заходів.

Організаційна робота здійснюється в межах загальної норми робочого часу.

Робочий час науково-педагогічного працівника ІТГП НАН України регламентується Кодексом законів про працю України, Законом України «Про вищу освіту», Постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» та іншими нормативно-правовими актами України.

Аспіранти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України "Про вищу освіту", у тому числі - на академічну мобільність, що реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579. (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня 2022 р. № 599) а також Положенням про академічну мобільність, розробленим в Інституті.

Положення розробили:

Лебідь О.Г.	Заступник директора з наукової роботи
Калюх Ю.І.	Д.т.н., професор, головний науковий співробітник Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України
Триснюк В.М.	Д.т.н., с.н.с., завідувач відділу досліджень навколишнього середовища Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України
Кряжич О.О.	К.т.н., с.н.с., старший науковий співробітник Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України